

ERNEST LLUCH, RECTOR D'ESTIU

«L'eix del Mediterrani nord-occidental és bàsic»

Ernest Lluch (Vilassar de Mar, 1937), catedràtic d'Història de les doctrines econòmiques, ex-ministre de Sanitat i Consum i rector de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo. Un home vinculat al País Valencià des dels anys d'agregat a la Universitat de València.

M. Alberola

Vostè, senyor Lluch, ha dedicat algunes hores de la seua vida a estudiar l'economia valenciana; sobretot, la dels anys 70. ¿Quines eren les característiques d'aquella economia?

—Era una economia que estava en un moment d'enorme transformació. Va ser el moment en què va arribar la industrialització al País Valencià i es va estendre. I va significar el canvi contemporani més profund de cara al futur. Quan dic industrialització, vull dir la que va sorgir de l'interior del país, més que els grans enclavaments com la IV Planta i la Ford, que no eren tan imprescindibles. La industrialització aquí va ser la difusió del moble, del taulell i del calcer. Va ser un fet que, primer, va iniciar-se amb una expansió en el mercat interior espanyol, sobre la base d'una llarga tradició artesana, i després, es va obrir a l'exportació i es va constituir en una indústria amb una força exportadora notòria.

—En l'actualitat, ¿això ha variat?

—No ho segueixo amb tanta atenció, però ha variat, sí. Ha salvat la crisi amb dificultats i traumes, però se n'ha sortit. Després, hi ha hagut una complexitat: la indústria metal·lúrgica i de derivats del metall s'ha desenvolupat i ha solidificat la base de la indústria. El país ha agafat molta més vertebració econòmica o molta més fortalesa.

—Nosaltres els valencians, ¿continua separant la història de la prehistòria, al País Valencià?

—Sí. Ho vaig dir i ho mantinc. A mi



RAFA GIL

«Fuster té un silenci ben guanyat».

em continua semblant un llibre molt important. Un gran llibre. Jo mateix n'he assenyalat alguna insuficiència, però crec que continua sent un llibre important. Del llibre, el que no m'agradava és que Fuster no hi va reflectir, ni aleshores ni en escrits posteriors, la importància que tenia la industrialització en curs, tot i que reconec una cosa, rectificat potser algunes coses que jo he dit: la indústria és el sector predominant, però en certes parts de la dreta continua havent-hi una mentalitat una mica agrària, més que industrial. En aquest sentit, Fuster tenia raó. Fuster ja fa molt de temps que no escriu; té un silenci ben guanyat.

—*Vostè va viure molt de prop la fusió del PSPV i el PSOE, ¿com va anar tot allò?*

—La vaig viure menys del que diu Eliseu Climent en algunes declaracions. Jo ja era fora, tot i que ho vaig veure amb molt bons ulls, perquè la política és una qüestió de masses. Des del punt de vista, per exemple, de la promoció de la llengua del país, aquesta fusió va ser molt positiva. Perquè el que compta són les coses fetes.

—*Els resultats, vist des d'ara, ¿han anat en la línia que s'esperava?*

—Jo crec que no hi ha ningú que pogués pensar que l'ensenyament de la llengua avançaria tant...

—*¿Tant?*

—Jo crec que ha d'avançar més, però s'ha avançat molt més del que aleshores creïem. Ho veïem molt negre. Per a la ciutat de València, en aquells moments, veïem una castellanització irreversible, cosa que no ha passat. Ara la llengua avança. Molt dificultosament, però avança. Per exemple, jo sempre que parlava al País Valencià ho feia amb accent valencià; i ara, en ambients educats i universitaris, no fa falta.

—*El seu accent, ¿li va ocasionar algun problema? ¿El van agredir?*

—No, però, com diu Alfons Cucó al seu últim llibre, vaig ser un dels detinguts per motius estrictament nacionalistes. I avui mateix m'he trobat una senyora pel carrer i m'ha dit: «¿Què fa vostè ací? Vostè hauria d'estar a Catalunya». I jo li he contestat: «Doncs el divendres era a Sevilla». Una senyora gran. Una tia maria, suposo.

—*Ja que ha recordat la detenció de els deu d'Alaquàs: s'ha dit i s'ha escrit —per J. J. Pérez Benlloch, un dels encausats— que vostè es va declarar «dirigent» i tots eren tropa.*

—No, no, no. A mi em va declarar *dirigent* la policia. I la diferència és que si no t'acusaven de *dirigent*, com és el

cas de Juanito Pérez Benlloch, la pena era menor. La meua era, com a mínim, de sis anys i un dia a vint anys. I la seva, de sis mesos a tres anys i un dia. Jo el que voldria saber és qui va dir a la policia que jo era el *dirigent* de l'associació il·legal. No, no. A mi no em feia cap il·lusió que me n'acusessin. Si és que Juanito ha dit això, *el Pollastret*, que li diem nosaltres, és que està mal informat. A mi em van interrogar durant nou hores i tres quarts, sense parar.

—*¿És cert que Banca Catalana va pagar les fiances?*

—No. Bé, Banca Catalana va avançar els diners. Això és veritat. Va avançar els diners una persona que era el director de la sucursal d'aquí, perquè calia treure'ls fora d'hora.

—*Hi ha qui diu que els principals enemics de Banca Catalana no eren Felipe González i Alfonso Guerra, sinó Narcís Serra i Ernest Lluch.*

—De mi no ho diu ningú. Tant és així que si mira el llibre que ha tret Francesc Cabana sobre Banca Catalana, no hi quedo mai malament. Jo vaig intentar salvar coses. N'hi ha un parell de coses, al llibre de Cabana, que jo subscriu. Una, que la persona que més va influir en la formació d'una idea de cas contra Banca Catalana, després va ser director general de la TV3, que és una cosa que jo no he entès mai. I l'altra, que una part de la direcció de Banca Catalana no ho va fer bé. I, com s'ha vist, amb el canvi de direcció ha millorat. En aquest llibre surto com una de les persones que van fer algunes gestions perquè disminuís la pressió sobre el cas.

—*¿Vostè va treballar per a Banca Catalana?*

—No, no. Jo vaig fer alguns treballs per a Banca Catalana, algun estudi no molt ben pagat. Però no vaig treballar-hi mai, encara que a vegades ho lleixo.

—*Un punt conflictiu en la seua trajectòria política és el seu vot en solitari a favor de la LOAPA, en contra del PSC.*

—El que és fonamental és que Raimon Obiols, amb qui aleshores no vaig coincidir, després ha fet declaracions molt en un altre sentit. Jo crec que la LOAPA s'ha d'entendre en un moment absolutament crucial per a la democràcia. Aquí es van passar moments realment durs: un colp d'estat no és senzill. I aquesta llei, que una part va ser declarada constitucional i una altra no, permetia sortir amb dignitat democràtica d'una situació gens fàcil. I jo, on no tenia cap dubte era en una



cosa: si Espanya perdia la democràcia, la primera cosa que saltaria són les autonomies.

—*¿Quines relacions manté ara amb Obiols?*

—Molt bones. Sempre hem tingut molt bona relació personal i política, i quan no l'hem tinguda política, hem mantingut la personal. Ni una sola vegada, encara que sembli mentida, hem discutit.

—*¿I amb Joan Lerma?*

—També són molt bones, les relacions. Ell va ser alumne meu, i, per tant, això facilita la relació. Jo sóc dels que pensen que cal normalitzar les relacions entre la Generalitat catalana i la Generalitat valenciana, sense obviar que Catalunya i el País Valencià són i seran dues comunitats autònomes diferents, encara que mantenen una unitat lingüística. Han de col·laborar més i com més ràpidament es faci aquesta normalització, millor. Perquè en temes com els ferrocarrils, les autopistes i les fires hi ha moltes coses en comú. I convé que la situació es desdramatitzi, perquè sovint veig que la Generalitat de



Catalunya té més relacions amb Múrcia que amb la valenciana. Hem de fer un esforç de normalització.

—*El mateix Obiols a voltes s'ha queixat de les inexistentes relacions entre el PSC i el PSPV-PSOE...*

—Sí, això hem d'arreglar-ho. Les coses últimament han anat bé, en aquest sentit. Nosaltres volem que la TVV es vegi a Catalunya. Ho defensem i ho defensarem. Les nostres relacions s'han d'arreglar. És molt urgent.

—*Els president Pujol i Lerma s'han entrevistat recentment a Castelló, on van abordar la importància dels nostres països en l'eix del Mediterrani nord-occidental.*

—És un tema que jo trobo molt interessant. A nosaltres ens interessaria un arc mediterrani que arrenqui de Múrcia, que passi per València i Barcelona, com dues grans capitals, i enllaci amb el sud de França. A nosaltres ens és bàsic. Per certs problemes com el TGV o el ferrocarril d'ample europeu. Ens interessa també que algunes ciutats d'Occitània, que havien perdut importància, la tornin a agafar. Que Mont-

pellier creixi tant com està creixent, per a nosaltres és molt important. Perquè els francesos, ¿què diuen?, que no baixen el TGV perquè de Lió cap avall hi ha poc trànsit. I Perpinyà, Montpeller, Marsella i Niça, per a nosaltres, és un arc natural.

Jo sóc molt llegidor i seguidor d'Alexandre Cirici Pellicer, que és dels quatre o cinc catalans que jo conec que s'han interessat de debò per València. Perquè, per contra del que diuen els blaveros, els catalans es preocupen poc per València. I Cirici Pellicer deia que hi ha una unitat que és la Corona d'Aragó i Occitània. I quan vaig veure que els presidents parlaven d'això, em vaig endur una gran alegria. Depèn una miqueta del nostre treball conjunt, tot això.

—*El president Pujol allargava l'arc fins a Gènova.*

—És normal. Jo també. I a mi em sembla bé que gent que pensem diferent sobre algunes coses, sobre algunes coses pensem igual. Coincidir amb el senyor Pujol en certes coses m'agrada.

—*¿Com conceptua la gestió política de Pujol?*

«Volem que la TVV es vegi a Catalunya».

—Crec que, sobretot els últims anys, ha dividit molt Catalunya. En aquests moments a Barcelona hi ha una enorme divisió sobre tres o quatre fets que podien evitar-se. Jo el conec fa molts anys i crec que en els últims anys s'ha apassionat molt i sembla molt nerviós en les seves presències públiques. Amb tics nerviosos que abans no manifestava tant. Jo el veia abans més dialogant. Ara és més rigid i està molt preocupat per l'evolució de la dreta espanyola. Això és polític: personalment, jo l'aprecio.

—*Parlem de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo. ¿Què aporta la UIMP al País Valencià i a Catalunya? ¿I què aporten el País Valencià i Catalunya a la UIMP?*

—Les seus de Barcelona i València estaven en marxa quan jo hi vaig entrar. Nosaltres hi hem d'aportar diverses coses. L'any que ve comencem a sortir a l'estranger, a Santiago de Xile, als EUA i a França, i nosaltres hem de ser un pont per a aquesta presència internacional. Ho dic perquè a la Universitat de València hi ha grups molt notoris. El responsable de seguir l'experiment de la fusió freda és un valencià, per exemple.

—*I nosaltres, com a cultura nacional, ¿què hi aportem?*

—Nosaltres volem fer, l'any que ve, algunes coses sobre un dels temes més importants de València, que és l'aigua. L'aprofitament de les aigües. L'aigua i el seu paper en la història.

—*Senyor Lluch, ¿és cert que durant un temps vostè venia lligacames?*

—Sí senyor. Jo no vinc de família rica. El meu pare tenia un talleret, cosa que a València s'entén perquè els negocis petits són majoria. I fèiem cinturons, tirants i lligacames. I vaig fer de viatjant de comerç dels 17 als 20 anys, després d'acabar el batxillerat. I mentre feia el servei militar em vaig matricular en econòmiques, una carrera nova que podia estudiar-se a les tardes.

—*Deu saber tant de lligacames com d'economia, ¿no?*

—No, perquè ara ja fa molts anys que no es porten. Però de pell sí que entenc encara. Jo encara sé distingir les pells a primera vista, perquè des dels 11 anys que passava les vacances al taller. Per tant, jo sé fer un cinturó i sé gravar la pell. Si algú que llegeix l'entrevista té alguna relació amb la pell, sap que la pell té una olor que acaba agradable. □